

Kuram ve Uygulamada SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

Social Sciences: Theory & Practice

ISSN: 2619-9408

Geliş/Received: 12.06.2025 Kabul/Accepted: 02.10.2025

Makale Türü: Araştırma

İlkokul Öğrencilerinin Perspektifi ile Akran Zorbalığı*

Kerim ERİM*

Sibel GÜVEN**

ÖZ

Okul koridorlarında sessizce büyüyen bir sorun olan, çocukların duygusal dünyasında derin izler bırakan akran zorbalığı; erken yaşta müdahale edilmediğinde kalıcı etkiler yaratmakta, öğrenme ortamlarını tehdit etmekte ve çocukların güvenli bir şekilde gelişimini ciddi biçimde sekteye uğratmaktadır. Zorbalık; fiziksel zarar verme, sözel incitme, dışlama veya tehdit gibi biçimlerde ortaya çıkmakta çocukların benlik algısı, sosyal ilişkileri ve akademik başarıları üzerinde yıkıcı sonuçlar doğurabilmektedir. Öğrencilerin bu durum karşısındaki yaşanmışlıklarını anlamak, zorbalığı önleme, eğitimciler ve ailelerin farkındalıklarının artırılması açısından kritik önem taşımaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim-öğretim yılına devam eden dört devlet okulundan toplam 130 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması tercih edilmiştir. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen açık uçlu sorulardan oluşan anket ile toplanmış, içerik analizi tekniğiyle çözümlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin büyük çoğunluğunun akran zorbalığını bir kavram olarak anlamlandırdıkları, zorbalık türlerini genellikle sözel, fiziksel ve ilişkiel zorbalık olarak sınıflandırdıkları görülmüştür. Öğrenciler en çok sözel zorbalık ile karşı karşıya geldiklerini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Akran zorbalığı, ilkokul 4. sınıf öğrencileri, şiddet, zorbalık.

Peer Bullying from the Perspective of Primary School Students

ABSTRACT

Peer bullying, a problem that grows silently in school corridors and leaves deep marks on children's emotional worlds, can have lasting effects if left untreated at an early age, threatening learning environments and seriously disrupting children's safe development. Bullying manifests in forms such as physical harm, verbal abuse, exclusion, or threats, and can have devastating consequences on children's self-perception, social relationships, and academic achievement. Understanding students' experiences with this situation is critical for preventing bullying and raising the awareness of educators and families. The study group consisted of 130 students from four public schools attending the 2024-2025 academic year. A case study, a qualitative research design, was used in the

Atf Bilgisi: Erim, K. & Güven, S. (2025). İlkokul öğrencilerinin perspektifi ile akran zorbalığı. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 223-245. Doi: 10.48066/kusob.1717512

* Bu çalışma Prof. Dr. Sibel GÜVEN danışmanlığında Kerim ERİM tarafından yürütülen 'İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Akran Zorbalığı Algıları' isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

* MEB Sınıf Öğretmeni., k.erim1984@hotmail.com, ORCID: orcid.org/0009-0000-4007-6382

** Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, s_guven@comu.edu.tr, ORCID: orcid.org/0000-0003-4550-7297.

study. Data were collected using a survey consisting of open-ended questions developed by the researcher and analyzed using content analysis. The findings of the study revealed that the vast majority of students understood peer bullying as a concept, generally categorizing the types of bullying as verbal, physical, and relational. Students stated that the most common form of bullying they encountered was verbal bullying.

Keywords: Bullying, peer bullying, primary school 4th grade students, violence.

Giriş

Okul, çocukların yalnızca bilişsel becerilerini geliştirdikleri bir mekân değil; aynı zamanda sosyal rollerini deneyimledikleri, ilişkiler kurdukları ve aidiyet duygusunu inşa ettikleri bir yaşam alanıdır. Ancak bu sosyal ortam, her zaman olumlu deneyimlerle şekillenmeyebilir. Çocuklar, okul yaşamlarında zaman zaman dışlanma, alay edilme, fiziksel ya da sözel saldırılara maruz kalabilmekte ve bu tür davranışlar, literatürde “akran zorbalığı” olarak tanımlanmaktadır. Okullarda sıkça yaşanan ve giderek yaygınlaşan zorbalık olayları, sadece zorbalığa uğrayanı değil aynı zamanda zorbalığı yapanı ve tüm insanlığı etkileyen ciddi bir problemdir. Zorbalığı yapan öğrenciler okulda bulunan diğer öğrencileri söz ve hareketleri ile korkutarak özgür bir şekilde öğrenme haklarını engellemektedirler (Pişkin,2002).

Zorbalığın evrensel bir tanımı olmamakla beraber zorbalık konusunda literatürde fazlaca tanım yer almaktadır. Borg (1999) zorbalığı; Bir öğrenci, bir veya birden fazla öğrencinin olumsuz eylemlerine zaman için de tekrar tekrar uğruyorsa mağdur ediliyor demektir ifadesiyle açıklamaktadır. Çınkır ve Kepenekçi (2003) ise zorbalığı; incitme amacıyla yapılan bir saldırı olarak tanımlamaktadır. Olweus (2010) zorbalık olgusunu; kasıtlı saldırgan davranışlar ile “zarar” verme, zaman içinde “tekrar tekrar” gerçekleşme ve kurban ile mağdur arasında “güç dengesizliği” bulunması şeklinde ifade etmiştir. Zorbalık; aslında insanlık tarihiyle birlikte bizimle yaşamakta, bir şekilde kendini göstermekte ve giderek yaygınlaşan bir problem haline dönüşmektedir. Zorbalık ciddi anlamda ise 1970’li ve 1980’li yıllar da Olweus ’un İskandinav ülkelerinde ortaya koyduğu araştırmalarla birlikte dikkat çekmeye başlamıştır. Sonraki yıllarda pek çok ülkede zorbalık konusunda çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Araştırmalar saldırganlığı proaktif ve reaktif saldırganlık şeklinde sınıflandırmakta; proaktif saldırganlık, yırtıcı veya iç kişisel kazançları için başkalarına zarar vermek için önceden tasarlanmış saldırgan davranışları ifade ederken, reaktif saldırganlık algılanan bir tehdide verilen tepkiyi ifade etmektedir (Koyama, Kant, Takata, Kennedy, ve Zai, 2024). Zorbalık olayları ile ilgili tanımlar göz önünde bulundurduğunda ise bu olayların bir saldırganlık türü olduğu ve saldırganlığın alt kümesini oluşturduğu görülmektedir (İlhan Alper,2008). Ancak eylemlerin zorbalık olarak tanımlanabilmesi için sadece saldırganlık unsuru taşıması yeterli değildir. Bir eylemin zorbalık olması için; “eşit olmayan güç”, “süreklilik” ve “kasıtlı” yapıyor özelliği taşıyor olması gerekmektedir (Pişkin,2002). Zorbalık olaylarının tekrarlı bir şekilde sürmesi onu diğer saldırganlık türlerinden ayırmaktadır (Dölek,2002). Şiddet ise bireylere veya çevreye yönelik düşmanca davranışların ortaya koyulmasıdır. Şiddet kavramı içerisinde kuvvet unsurunun yanında saldırganlık unsuru olan tüm söz ve davranışları da kapsamaktadır. Saldırganlık kavramı hem şiddet hem de zorbalığı içerisine alan bir şemsiye kavram niteliğindedir (Gökler,2009). Zorbalık olayları zorbalığın fiziksel türü altında yaşandığında şiddet kavramı görülmekte, sözel ve siber türleri şeklinde yaşandığında ise şiddetten ayrılmaktadır.

Çocukların büyük bir kısmı akranları tarafından saldırganlığa maruz kalmakta; fiziksel, sözel ve ilişkisel zorbalık türlerinden bir veya daha fazlası ile akran mağduriyetinin hedefi olmaktadır (Johnson, Stanley ve Troop-Gordon,2024). Akranlar arası yaşanan şiddet olguları önce doğrudan ve dolaylı zorbalık olarak sınıflandırılmaktadır. Uygulama şekillerine göre ise farklı başlıklar altında (fiziksel, sözel, cinsel, ilişkisel ve siber) ortaya çıktığı görülmektedir. Akran zorbalığının ortaya çıkmasına zemin

hazırlayan sebepler beraberinde farklı zorbalık türlerinin şekillenmesini sağlamıştır (Öztuna,2018). Bu durum akran zorbalığının literatürde farklı başlıklarda toplanmasına zemin hazırlamıştır. **Dolaylı zorbalık;** zorbalığa uğrayana direk olarak bir saldırı eyleminde bulunmadan gerçekleştirilen örtük davranışları içermektedir (Aslan ve Polat,2023). Dolaylı zorbalıkta kurbanları rahatsız edecek durumlar özel olarak tasarlanarak oluşturulur (Clagon,2020). **Doğrudan Zorbalık;** mağduru direk hedef olarak yapılan açık saldırıları içermektedir (Atalay,2010). Doğrudan zorbalık kolayca fark edilir ve bu da zorbalığa uğrayanlar için utanç duygusu yaratabilmektedir (Clagon,2020). Fiziksel ve sözlü zorbalık davranışlarının çoğu doğrudan zorbalıktır. Zorbalık olaylarını yaşayanlar bunu yapanların kim veya kimler olduğunu bilir, zorbaları ile yüz yüzedirler (Özdinçer Arslan ve Savaşer,2009). **Fiziksel Zorbalık:** Zorbalığın uzun yıllar boyunca kabul görmüş şeklidir (Ataman,2024). Fiziksel zorbalık davranışları yaygın olarak; yumruk atma, vurmak, itmek, çekmek, tekmelemek, çeşitli araç gereçler ile saldırmak, tırmalamak. Okul veya diğer eşyalarına zarar vermek, saç çekmek, çelme takmak şeklinde görülmektedir (Aslan ve Polat,2023; Nazir,2020; Şahan,2020). Bu zorbalık türünü uygulayanların baş vurduğu eylemleri fiziksel güçlerinden almaktadır. Anlaşılması kolay etkileri acımasız olan bir zorbalık türüdür. Şiddetin dozu arttığında ciddi yaralanmalara sebebiyet vermektedir. **Sözel Zorbalık:** Sıkça rastlanılan bir zorbalık türüdür. Bilinçli olarak sürekli karşı tarafa zarar verecek şekilde sözlü ifade edilen düşünce tarzıdır (Şahan,2020). Zorbaların kurbanlarını sözcükle rahatsız etmesidir (Nazir,2020). Bu zorbalık türünde bedensel güç kullanılmamaktadır. En belirgin davranış şekilleri; lakap takmak, alay etmek, sözle karşısındakini canını acıtmak veya sıkıştırmak, öğrencilerin fiziksel veya sosyolojik özelliklerini kullanarak onları küçük düşürmektedir (Ataman,2024; Bolden,2024). Bu eylemler fiziksel güç kullanılarak yapılmadığı için zaman zaman fark edilmemekle birlikte bazen zorbalık olarak ta görülmemektedir. **Duygusal/İlişkisel:** Şiddetin görünmeyen yanını oluşturmaktadır. Çölmekçi'ye (2022) göre ilişkisel zorbalık davranışları: bireyi; grup ve oyun alanlarına almamak, yalnızlaştırma, bilerek onunla konuşulmasını engelleme, dışlama, okul dışı etkinliklere almama, ortamda yokmuş gibi davranarak görmezden gelme ve ondan kaçmadır. Duygusal zorbalık eylemlerini benimseyenler, zorbalığa uğrayanların sosyal ilişkilerini koparmak ve belirli bir kişi ya da kişileri dışlamak veya yok saymak için yaşlılarını ikna etme yoluna gitmektedirler (Balak,2017). **Cinsel Zorbalık:** Okullar seviyesinde ortaokulda görünür olmaya başlayan lise düzeyinde artan bir zorbalık türüdür (Ataman,2024). Cinsel zorbalık davranışları büyük oranda fiziksel olarak gerçekleşse de sözel davranışlar ile de zaman zaman yapılmaktadır. Belirgin davranışları şu şekildedir; Cinsel içerikli vücut ve yüz hareketleri yapmak, anlamlı bakmak, cinsel içerikli ad takmak, cinsel içerikli söylentiler çıkarma ve bunları yaymaktır (Baş, 2024). **Sanal Zorbalık:** Bir grup bireyin elektronik iletişim araçlarını kullanarak kendini kolay savunamayacak pozisyonda olan kişiye karşı tekrar tekrar sergilediği davranışlardır (Dunsmuir, Dewey ve Birch,2022). Sosyal medya ortamları ve e postalar kullanılarak çevrim içi yapılan bir zorbalıktır (Bolden,2024). Bu zorbalık türü akranlar arasında sözel veya sosyal taciz içeriyor gibi görünse de ileriki zamanlarda fiziksel ve cinsel tacizlerin çıkmasının öncüsü olabilmektedir (Şahan,2020).

Akran zorbalığı olaylarında zorbalığa uğrayanlar, zorbalığı yapanlar, hem zorbalığa uğrayıp hemde zorbalık yapanlar ve seyirci rolleri bulunmakta olup okullarda veya sosyal hayatın içinde birçok kişinin bu rollere ait anısı bulunmaktadır (Kutlu ve Hamiden Karaca,2021). Zorbalığa uğrayanlar, gerçekleşen zorbalık olgularında zorbaca eylemlere maruz kişilerdir. Zorbalığa uğrayanlar fizyolojik ve psikolojik olarak baskı altında tutulduklarını, sürekli korku duygusunu yaşadıklarını ve kendilerinden emin olmadıklarını belirtmekte, zorbalarını şikâyet etmekten kaçınmaktadırlar (Nazir,2020). Zorbalığı yapanlar ise kendilerine göre güçsüz olan bireylere zorbaca eylemlerde bulunanlardır (Pişkin,2002). Zorbalığı yapan öğrencilerin aynı zamanda akademik başarıları da düşük düzeydedir. Şiddete karşı genellikle olumlu bir tutumu benimserler ve şiddet araçlarını fazlaca kullanırlar (Gökler,2009). Zorbalık yaşam döngüsü içinde bireyin işlediği bir suç olarak değerlendirilebilir. Erken yaşlarda saldırganlık

olarak kendini gösteren zorbalık sonraki dönemde, silah taşıma tecavüz, soygunculuk ve gasp gibi çok ciddi suçlara öncülük edebilir. Zaman zaman zorbalığa uğrayan zaman zamanda zorbalık yapan kişiler ise zorba / mağdurlardır. (Nazir, 2020; Pişkin, 2002). Yapılan araştırmalarda ortaya çıkan bulgular bu grupta yer alan öğrencilerin diğer zorbalık rollerinde bulunan öğrencilere göre daha fazla zorbalık yapma eğilimde oldukları için fiziksel ve ruhsal sorun yaşama olasılıklarının daha yüksek olduğunu göstermektedir (Hamzah, 2023). Bu süreçte seyirciler olarak adlandırdığımız bir grupta bulunur. Zorbalık olayları yaşanırken bu süreçte aktif olarak yer almayan süreci izleyen kişilerdir (Öztuna, 2018). Zorbalar eylemlerini yaparken ortamda kendilerinden başkaları yokmuş gibi davransalar da birileri tarafından izlenmektedirler. Seyirciler, zorbalık yapanların sergiledikleri eylemlere hiçbir müdahale göstermez veya olayı destekler ise pasif bir şekilde bu davranış grupça benimsenmiş olur (Yavaş,2018). Zorbalık olaylarında seyirci rolleri çok önemlidir. Yapılan araştırmalar seyircilerin zorbalık olaylarının azaltışında hayati öneme sahip olduğunu göstermektedir. Seyircilerin bilinçlendirilmesi zorbalık olaylarının azalmasında kilit role sahiptir. Yapılan bir araştırma da zorbalık olayları yaşandığı sırada ortamda bulunan izleyici sayısının genellikle zorbalığı yapan ve zorbalığa uğrayanı geçtiğini belirtmektedir (Nazir, 2020).

Akran zorbalığı zorbalığa uğrayanları ciddi manada etkilemektedir. Gökler'e (2009) göre zorbalık olayları taraflar üzerinde olumsuz sonuçları olan ve ciddi izler bırakan bir problemdir. Mağdur çocuklar üzerinde yapılan araştırmalar okul süresinde yapılan zorbalıkların; aşağılama, sözlü tacizlere maruz kalma, özgüven zedeleme, kafa karışıklığı, kaygı ve mutsuzluk, duygu durum bozuklukları gibi durumları kısa süre zarfında yaşadıklarını belirtmektedir (Yılmaz, 2023). Ayrıca literatürde yapılan araştırmalar zorbalığa uğrayanların psikolojik sorunlar ile birlikte yorgunluk, düşük benlik saygısı, baş ve karın ağrısı, sosyal yabancılaşıma ve stres gibi durumlar yaşadıklarını göstermektedir (Günaydın, 2023). Tüm bu problemler çocukların okula aidiyet hissetmesinin önünde engel oluşturmakta ve okulları güvenli yerler olmaktan çıkarmaktadır. Yaşanan akran zorbalığı olayları akademik başarının da önüne geçmektedir. Gereken önleyici programlar zamanında uygulanmadığı da zorbalık hızla yayılmakta ve okulu etkisi altına almaktadır.

İnsanlık tarihi ile birlikte hayatımızda var olan akran zorbalığını önlemek için yeni stratejiler, yapılan araştırmalar ve ortaya koyulan programlar bu zorbalığın kurbanlarına yeni bir dünyanın kapısını sonuna kadar aralayacaktır. Akran zorbalığı olaylarında var olan bireyler bu sorunun bir parçasını oluşturuyorsa mutlaka çözümünde bir parçasını oluşturmalıdır. Özellikle ilköğretimin orta kademeleri, çocukların sosyal farkındalıklarının arttığı, ilişkilerde güç dengelerinin daha belirginleştiği ve grup dinamiklerinin hızla değiştiği bir dönemdir. Jean Piaget'ye görede bu dönem 7-11 yaş aralığını kapsayan somut işlemler dönemidir. Ülkemizde zorumlu eğitimin ilk döneminin son basamağında yer alan İlkokul 4. Sınıf öğrencileri ise genellikle 9-10 yaş grubunda yer almaktadır. Bu gelişimsel dönem doğrultusunda dördüncü sınıf öğrencilerinin zorbalığı fark etme ve adlandırma becerileri, ilkokulun diğer yaş gruplarında yer alan öğrencilere kıyasla daha ileri düzeydedir. Bu nedenle 4. sınıf öğrencilerinin zorbalıkla ilgili düşünceleri, yalnızca bireysel deneyimlerin değil, aynı zamanda gelişimsel, kültürel ve çevresel etkenlerin de izlerini taşımaktadır. TÜİK (2022) tarafından yapılan bir araştırma çalışmasında 6-17 yaş aralığındaki çocukların %13,8'i diğer çocuklar tarafından ayda en az birkaç kez zorbalığa uğradıklarını belirtmişlerdir. Yine TIMSS (2023) verileri hem dünyada hem de ülkemizde akran zorbalığı olaylarında dördüncü sınıf öğrencileri bağlamında bir artış olduğunu göstermektedir.

Çocukların akran zorbalığını nasıl tanımladığı, hangi davranışları zorbalık olarak algıladığı ve bu durumlarla nasıl baş ettiğine dair veriler, okul ikliminin iyileştirilmesinde kritik rol oynamaktadır. Zorbalığın yalnızca davranışsal değil, aynı zamanda algısal bir olgu olduğu dikkate alındığında, çocukların bu konuda ne hissettiği ve neyi nasıl değerlendirdiği, önleyici stratejilerin başarısını doğrudan etkilemektedir. Bu çalışma, ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin akran zorbalığına ilişkin düşüncelerini anlamayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda çocukların zorbalık deneyimlerini hangi

bağlamlarda tanımladıkları, hangi tür davranışları zorbalık olarak nitelendirdikleri ve bu durumlar karşısındaki duygusal tepkileri detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Çocukların sesiyle şekillenen bu araştırma, yalnızca bir durum tespiti değil, aynı zamanda okul temelli sosyal ilişkilerdeki kırılma noktalarını görünür kılmaya çabasıdır. Bu araştırmanın temel amacı, ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin akran zorbalığına ilişkin düşüncelerini ve görüşlerini derinlemesine incelemektir. Öğrencilerin hangi davranışları zorbalık olarak ifade ettikleri, bu tür davranışları nasıl tanımladıkları, zorbalık karşısındaki duygusal ve davranışsal tepkileri ile zorbalıkla başa çıkma stratejileri araştırmanın temel odak noktalarını oluşturmaktadır. Bu sayede, zorbalığa yönelik müdahale programlarının daha çocuk merkezli ve yaşa duyarlı biçimde yapılandırılmasına katkı sunulması hedeflenmektedir. Bu ana amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerine göre, akran zorbalığı nedir?
2. İlkokul dördüncü sınıf erkek ve kız öğrencilerinin akran zorbalığına ilişkin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Akran Zorbalığına ait düşüncelerini ortaya çıkarmayı amaçlayan bu araştırma çalışmasında nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim çalışması deseni kullanılmıştır. Bell'e (2021) göre nitel çalışmalar, araştırmacının amacı insanların belirli durumdaki deneyimlerine ilişkin algılarına dayanarak bir olguyu açıklamak olduğunda idealdir. Baltacı'ya (2019) göre ise nitel çalışmalar gözlem, görüşme veya doküman analizi gibi yöntemlerin kullanılarak bilinen veya bilinmeyen bir problemi algılamaya veya soruna ilişkin gerçekçi bir yöntemle incelemeye yönelik öznel yorumlayıcı süreci ifade etmektedir. Olgubilim ise; günlük yaşantımızda karşımıza çıkan, derinlemesine bilgi sahibi olmadığımız veya fazlaca üzerinde düşünmediğimiz olguların özüne inerek detaylı bir şekilde incelenmesine olanak sağlayan nitel bir araştırma yöntemidir (Hocaoğlu ve Baysal, 2019).

Örneklem / Araştırma grubu

Yapılan bu araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 Eğitim Öğretim yılında Tekirdağ İlinde bulunan dört devlet okulundan, kolay örnekleme yöntemi ile seçilen ve velilerinden yazılı onam formu alınan 4. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Kolay örnekleme; örnekleme yer alacak öğelerin tanıdıklardan, yakın çevreden veya kolaylıkla ulaşılabilecek araçlardan yararlanarak belirlenmesidir (Balak,2017). Katılımcılara ait özellikleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma grubunun özellikleri

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Erkek	58	44
Kız	72	56
Toplam	130	100

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın verileri araştırmacı tarafından oluşturulan ve alanında uzman kişiler tarafından kontrol edilen açık uçlu sorulardan oluşan anket formu kullanılarak elde edilmiştir. Ocak'a (2019) göre katılımcılara kendini ifade etme imkânı vermesi ve analizlerinin kolay olması açık uçlu soruların en büyük avantajıdır. Anket Formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci kısmını kişisel bilgiler, ikinci bölümünde ise sorular yer almaktadır. Veri toplama aracında yer alan sorulardan ilki, "Akran zorbalığı

...benzer. Çünkü ....” İkinci soru ise, akran zorbalığının resmini aşağıya çizer misiniz? şeklindedir. Açık uçlu anket formunda öğrencilerin ‘Akran Zorbalığı’ kavramını nasıl yorumladıklarına ilişkin görsel metaforları çizebilmeleri için uygun bir alan ve açıklayıcı bir not eklenmiştir. Güven ve Dak’a (2017) göre görsel metaforlar kişilerin hayatları boyunca kazandıkları zihinsel şemaların ortaya çıkarılmasında ve anlaşılmasında güçlü bir pedagojik araçtır.

Hazırlanan görüşme formunun içerik geçerliliğinin uygunluğu belirlemek için; öğretmen (Rehber, Sınıf, Türkçe) ve bu alanda uzman kişilerin görüşlerinden faydalanılmıştır. Böylece formun içerik geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Güven, Sabır ve İbaçoğlu’na (2023) göre iç geçerlilik araştırmacıların kullanacakları araç veya teknikle ölçmek istedikleri verileri doğru olarak ölçebilmesidir. İçerik geçerliği sonucunda form 10 öğrenciye önceden uygulanmış ve açık uçlu anket formunun; amaca uygunluğu, süresi, soruların anlaşılabilirliği kontrol edilmiştir. Nitel çalışmalarda geçerlilik ve güvenilirlik araştırmacının elde ettiği verileri yorumlarken yansız davranması ve araştırmanın her bir aşamasını açık bir şekilde aşama aşama anlatmasına bağlıdır (Ocak, 2019). Benli ve Özdemir’e (2024) göre ise güvenilirlik araştırmaya ait her türlü detayın özenle ele alınıp alınmadığıdır. Araştırmanın güvenilir olmasının sağlanması için bu alanda uzman öğretim görevlisi ve araştırmacı birbirlerinden bağımsız şekilde soruları incelemiş ve analizlerini yapmıştır. Yapılan analizler birbiriyle karşılaştırılarak sonuçların tutarlılığı kontrol edilmiştir. Uzman kişi ve araştırmacı tarafından ortaya konulan kategori, tema ve alt temalar karşılaştırılarak araştırma çalışmasına son hali verilmiştir. Creswell (2009) güvenilirliğin sağlanması konusunda, araştırmayı yapan kişi ile farklı bir kişinin yaptıkları kodlamaların çapraz olarak kontrol edilmesini ve kodlayıcılar arasındaki uyumluluğu önermektedir (Aktaran., Güven vd.,2023).

Verilerin Analizi

Araştırma verileri önceden hazırlanan açık uçlu sorulardan oluşan anket ve öğrenciler ile yapılan yüz yüze görüşmeler aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırma çalışmasına başlanmadan önce Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Komisyonu’ undan ve Tekirdağ Valiliği’nden gerekli yasal izinler alınmıştır. Okullar önceden bilgilendirilerek gerekli randevular alınmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda katılımcılara ilk olarak Akran zorbalığı .... benzer, çünkü sorusu sorularak öğrencilerin akran zorbalığını bir kavrama benzetip çünkü kelimesi ile açıklamaları istenmiştir. Daha sonra akran zorbalığının resmini çizerek görsel olarak ifade etmeleri istenmiştir. Uygula sonrası çalışma kağıtları numaralandırılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizinde nitel çalışmalarda kullanılan yöntemlerden birisi olan içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi konuyla ilgili verilerin kodlanması, kodlaması yapılan verilere ilişkin temaların oluşturulması, elde edilen kod ve temaların düzenlenerek elde edilen bulguların tanımlanması ve yorumlanması sürecidir (Barik,2020). Kodlama işlemi ise verilen amacına uygun olacak şekilde daha yalın semboller kullanılarak aktarılmasıdır (Kararsar,2019). Bu çalışmada katılımcı olan öğrencilere (K₁, E₁, K₂, E₂.....E₅₈..... K₇₂) kodları verilmiştir. Araştırmaya katılan kız ve erkek öğrencileri belirlemek için ‘E’ ve ‘K’ harflerinden faydalanılmıştır. Araştırma çalışmasına katılan öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplar incelenerek ilişki ve benzerlik yönleri ortaya çıkarılarak tema ve alt temalar şeklinde tablolarda sunulmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin; araştırmanın birinci sorusuna ait verdikleri yanıtlar ile araştırmanın ikinci sorusunda çizilen resimler incelenerek konu dışında olan, benzerlik ilişkisi kurulamayan, karalama ve konu dışında olan sözel ve görsel metaforlar elenmiştir. Sözel ve görsel metaforları ait temaları oluşturmak için liste hazırlanmış ve bu liste doğrultusunda tema ve alt temalar oluşturulmuştur. Yapılan analiz işlemi; kağıtlara sayfa numarası verilmesi ve okunması, kategori geliştirme, listeleme, tema ve alt temalar oluşturulması, tabloların oluşturulup yorumlanması şeklindedir.

Bulgular

Bulgular bölümde açık uçlu sorulardan oluşturulan ankete verilen yanıtlara ait veriler tablolar halinde sunulmuştur. İlk olarak öğrencilerin zorbalığı hangi kavramla niçin ilişkilendirdikleri belirleyen (Akran zorbalığı ... benzer. Çünkü ...) sorusuna ait bulgular frekanslar ve yüzdeler halinde sunulmuştur.

Tablo 2. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin akran zorbalığına ilişkin oluşturdukları kavramlar

Tema	Alt Tema	Kavramlar	Frekans	Yüzde
Akran Zorbalığı	Doğruluk	Bozuk saat	1	0,76
	Kırılganlık	Cam	1	0,76
	Süreklilik	Sonu olmayan yazı	1	0,76
	Çaresizlik	Kara delik, Yetersizlik	2	1,52
	Temsil	Kömür, Matruşka bebek, Şeytan, Patates	4	3,06
	Şiddet aracı	Araba, Yumruk (3)	4	3,06
	Saldırganlık	Ring, Vahşi hayvan (3), Kedi- Köpek kavgası (4)	8	6,15
	Engel	Zor-kötü insan (8), Duvar- kaya- dağ (10)	18	13,75
	Can yakıcı	Baş ağrısı, Ölüm, Sinek, Acı biber (2), Adaletsizlik (2), Ateş (6), Zülüm-Eziyet (6)	19	14,55
	Kötü durum- Olumsuz sonuç	Çöp, Kötü huylu kalp, Tehdit (2), Hırsızlık (4), Savaş (4), Dalga geçmek (5), Kavga- Şiddet (10), Kötülük (19)	46	35,43
Görüş Belirtmeyenler			26	%20
Toplam			130	%100

Tablo 2’de yer alan verilere göre araştırmaya katılan öğrencilerin %80 (f=104) akran zorbalığını bir kavrama benzetmiştir. Zorbalık tanımları genel olarak “kasıtlı olarak zarar verme niyeti”, “güç dengesizliğini” içinde barındırdığı göz önünde bulundurulduğunda; öğrencilerin oluşturduğu veya benzerlik kurduğu kavramların bir şekilde insan hayatını zorlaştıran, onlara zarar veren, onların hayatını etkileyen kavramlar olduğu görülmektedir. ‘Kötü durum- Olumsuz sonuç’ temasında kırk altı (f=46) öğrencinin yer almasını nedeni olarak zorbalık kavramının kötüyü çağrıştırması ve olumsuz sonuçlar ortaya çıkarmasının etkisi olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin on dokuzu (f=19) ise yine zorbalığın sonuçlarını düşünerek zorbalığı ‘can yakıcı’ kavramlar ile on sekiz öğrencinin ise (f=18) akran zorbalığının gelişimin önünde bir tehdit olduğunu gösteren ‘engel’ kavramını vurgulayarak açıkladıkları görülmektedir. Araştırmaya katılan sekiz öğrenci (f=8) ise akran zorbalığının ‘saldırganlık’ yönünü göz önünde bulundurarak saldırganlığı niteleyen kavramlarla ilişkilendirdikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan diğer

öğrenciler ise (f=13) akran zorbalığını ‘şiddet aracı’, ‘temsil’, ‘doğruluk’, ‘kırılganlık’, ‘süreklilik’ ve ‘çaresizlik’ kelimelerini temsil eden kavramlara benzettikleri görülmektedir. Bu kavramlarda literatürde yer alan şiddet ve akran zorbalığı kavramlarının benzer yönlerinin olduğu ve akran zorbalığındaki güç eşitsizliğinin varlığını doğrular niteliktedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %20’sinin çalışmasında ise herhangi bir benzetme unsuru bulunmamaktadır.

Akran zorbalığı .... benzer. Çünkü.... Sorusuna verilen cevapların bazıları şu şekildedir;

(K₂) Akran zorbalığı kocaman bir kara deliğe benzer. Çünkü acı bir çaresizliktir.

(K₁₁) Akran zorbalığı ‘kötülüğe’ benzer. Çünkü zorbalığı sadece kötü çocuklar yapar.

(K₃₁) Akran zorbalığı ‘matruşka bebeğe’ benzer. Çünkü yapma nedenini sorduğça altından bir travma çıkabilir.

(K₄₂) Akran zorbalığı ‘kötülüğe’ benzer. Çünkü kötü şeyler hissederiz.

(K₄₇) Akran zorbalığı ‘kavgaya’ benzer. Çünkü bazı insanlar bazı insanlara zarar verir.

(K₅₅) Akran zorbalığı ‘adaletsizliğe’ benzer. Çünkü güçsüzler ezilir.

(E₃) Akran zorbalığı ‘kötülüğe’ benzer. Çünkü başkasına kötü söz söylemek ve kavga etmektir.

(E₇) Akran zorbalığı ‘baş ağrısına’ benzer. Çünkü travmaya neden olur.

(E₁₅) Akran zorbalığı ‘ateşe’ benzer. Çünkü çok yakar.

(E₂₃) Akran zorbalığı ‘hırsızlığa’ benzer. Çünkü insanların özel şeylerini çalarlar.

(E₄₇) Akran zorbalığı ‘şiddete’ benzer. Çünkü psikolojik baskı yapılıdır.

(E₅₅) Akran zorbalığı ‘arabaya’ benzer. Çünkü bize çarpabilir.

Araştırmada ikinci olarak İlkokul dördüncü sınıf erkek ve kız öğrencilerinin akran zorbalığına ilişkin görüşleri nelerdir? Sorusuna yanıt veren erkek öğrencilere dair bulgular ele alınmıştır. Erkek öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin tanımları tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Erkek öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin tanımları

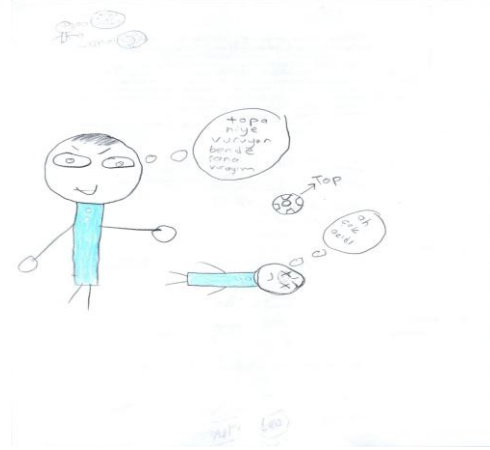
Cinsiyet	Zorbalık Türü	Zorbalık Şekli	Frekans	Yüzde
	İlişkisel	Gruptan dışlama (2)	2	3,45
Erkek	Fiziksel	Boğazını sıkma, Ateşleyici veya patlayıcı silahlarla saldırma (3), Kavga etmek, Vurmak, Dövmek (16)	20	34,48
	Sözel	Lakap takma (1), Ailesinin durumu ile alay etme (2), Çirkin sözlerle hitap (2), Küfür etme (2), Dalga geçmek (4), Tehdit (4), Zorla bir şey istemek (4), Bedensel özelliği alay etme (5)	24	41,39
Toplam			46	%79,32

Araştırmanın ikinci sorusunu oluşturan, Akran zorbalığının resmini çizer misiniz? Sorusunu erkek öğrencilerin %79,32’si (f=46) görsel metaforlar çizerek ifade etmiştir. Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin %32,76’sının fiziksel zorbalık, %41,39’unun ise sözel zorbalık türlerine ait düşüncelerinin veya yaşanmışlıklarının olduğu görülmektedir. Ayrıca ilişkisel zorbalık bağlamında araştırmaya katılan erkek öğrencilerin sayısının az oluşu (%5,17) bu öğrencilerin ilişkisel zorbalık türüne ait düşünce ve yaşanmışlıklarının diğer zorbalık türlerine göre daha düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu durumda erkek öğrencilerin akran zorbalığı olaylarında ilişkisel zorbalık türleri altında daha az karşılaştıklarının bir işareti sayılabilir. Sözel zorbalık temasında yer alan eylemler de daha dengeli bir

dağılımın olduğu görülmektedir. Tablo 3’de gösterilen fiziksel zorbalık eylemleri incelendiğinde görselleri çizilen zorbalık şekilleri arasında dengeli bir dağılımın olmadığı yapılan zorbalık türünü en çok (f=16) “kavga etmek, vurmak ve dövmek” eylemlerini temsil eden görsel metaforlar oluşturmaktadır. Bu durum aynı zaman da araştırmaya katılan erkek öğrencilerin %27,59’luk kısmının “kavga etmek, vurmak ve dövmek” alt teması altında akran zorbalığını ifade ettiklerini göstermektedir. Bunun yanı sıra ‘ateşleyici ve patlayıcı silahlar ile saldırma’ eylemleri az sayıda olsa da (f=3) sonuçlarının daha acımasız oluşu düşünüldüğünde bu eylemlerin ortaya çıkmasının huzurlu okul ortamlarının bozulmasında bir tehdit unsuru oluşturmaya başlayacağı görülmektedir. Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin %20,68’i ise akran zorbalığını görsel metaforlar ile ifade edememiştir. Erkek öğrencilerin araştırmanın ikinci sorusuna ait çizdikleri bazı görseller aşağıda sunulmuştur:

Resim 1: Sözel Zorbalık

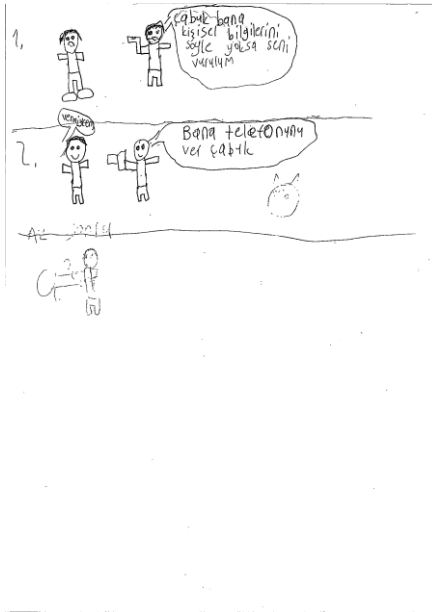
Resim 2: Fiziksel Zorbalık

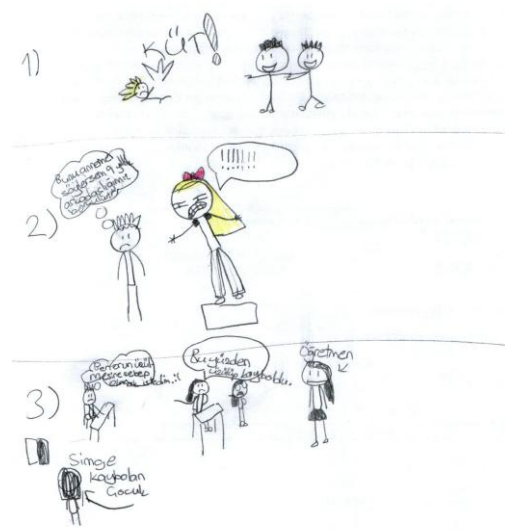
Resim 3: Fiziksel Zorbalık

Resim 4: Sözel Zorbalık

Resim 5: Fiziksel Zorbalık

Resim 6: Fiziksel Zorbalık

İlkokul dördüncü sınıf kız öğrencilerinin akran zorbalığına ilişkin görüşlerine dair bulgular bu bölümde sunulmuştur. İlkokul dördüncü sınıf erkek ve kız öğrencilerinin akran zorbalığına ilişkin görüşleri nelerdir? Sorusuna yanıt veren kız öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin tanımları ele alınmış, tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Kız öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin tanımları

Cinsiyet	Zorbalık Türü	Zorbalık Şekli	Frekans	Yüzde
Kız	Fiziksel	Ateşleyici veya patlayıcı silahlarla saldırma, İtilmek- Kavga etmek- Vurmak-Dövmek (11)	13	18,05
	İlişkisel	Oyunlara almamak, Dışlamak (11)	13	18,05
	Sözel	Küfür etme, Lakap takma, Çirkin sözlerle hitap (3), Tehdit (7), Bedensel özelliği ile alay etme (11), Dalga geçmek (13)	36	50
Toplam			62	%86,10

Tablo 4 ‘de yer alan bilgiler ışığında kız öğrencilerin %86,10’unun (f=62) akran zorbalığına ait düşüncelerini veya yaşamışlıklarını görsel metaforlar ile ifade ettikleri görülmektedir. Görsel metaforlar ile ifade edilen resimlerin dağılımında ise; ilişkisel zorbalık bağlamında on üç (f=13) öğrencinin, fiziksel zorbalık teması altında ise on üç (f=13) öğrencinin, sözel zorbalık teması altında ise otuz altı (f=36) öğrencinin yer aldığı görülmektedir. Dördüncü sınıf kız öğrencilerinin akran zorbalığının resmini çizerken erkek öğrencilerin aksine fiziksel ve sözel zorbalık türleri arasında daha dengeli dağılımın olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan dördüncü sınıf kız öğrencilerinin %18,05’i akran zorbalığının ilişkisel zorbalık türünün göstergeleri olan “dışlanmak” ve “oyunlara almamak”

kavramlarını kullanarak metaforlaştırdıkları görülmektedir. Fiziksel zorbalık bağlamında ise yapılan görsellerin (f=13) ilişkisel zorbalık türü ile aynı sayıda olduğu, bu tema altında en çok ifade edilen görsellerin “Kavga etmek, vurmak, dövmek” (f=11) fiillerini temsil ettiği görülmektedir. “Kavga etmek, Vurmak, Dövmek” fiilleri aynı zamanda araştırmaya katılan tüm öğrenciler (f=27) tarafından en çok simgeleştirilen akran zorbalığı eylemlerinden birini oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan kız öğrencilerin yarısının (f=36) görsellerinde sözel zorbalık olaylarının yer aldığı, en çok çizilen sözel zorba davranışlarının ise; “tehdit” (f=7), “bedensel özelliği ile alay etme” (f=11) ve “Dalga geçmek” (f=13) eylemleri olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan kız öğrencilerin %13,9’ise akran zorbalığına ait görsel metaforlar oluşturamamıştır.

Kız öğrencilerin araştırmanın ikinci sorusuna ait çizdikleri bazı görseller aşağıda sunulmuştur:

Resim 1: İlişkisel Zorbalık

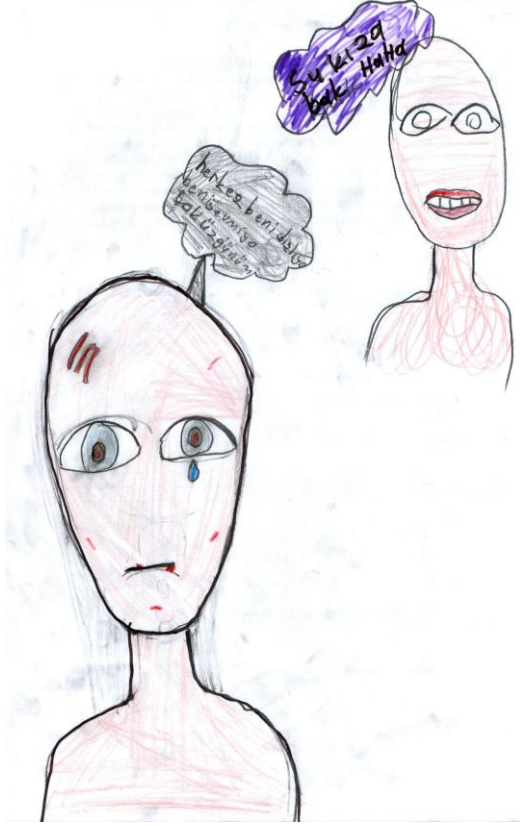
Resim 2: İlişkisel Zorbalık

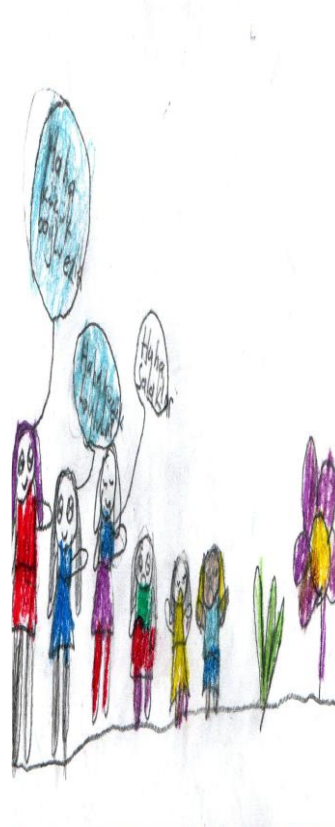
Resim 3: Fiziksel Zorbalık

Resim 4: Sözel Zorbalık

Resim 5: Sözel Zorbalık

Resim 6: Sözel Zorbalık

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerini oluşturan sorunların cevapları aranmıştır. Ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda önerilerde bulunulmuştur.

Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmaya katılan ilkökul öğrencilerinin oluşturduğu sözel ve görsel metaforlar tablo: 2,3 ve 4'te yer alan bulgular ışığında değerlendirildiğinde; araştırmaya katılan kız öğrencilerin %86'sının, erkek öğrencilerin ise %79'unun zihinsel şemalarında akran zorbalığına ait düşünce veya yaşanmışlıkların olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tüm öğrencilerin ise %83'ü akran zorbalığının en az bir türü hakkında zihinsel şemalarında bilgilerin yer aldığı görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %17'si ise akran zorbalığına ait görsel ve sözel metaforlar belirtmediklerinden bu konu hakkındaki bilgileri ya düşük düzeydedir ya da bulunmamaktadır. Dördüncü sınıf öğrencilerinin akran zorbalığı hakkında düşünce ve görüşlerinin yüksek düzeyde oluşu sosyal hayatın içinde bir şekilde akran zorbalığı rollerini üstlendiklerini veya bu konuda eğitimler aldıklarını göstermektedir. Öğrencilerin bir şekilde akran zorbalığı rolleri içerisinde kendilerini bulmaları onların zihinsel şemaların da akran zorbalığına ait olguların oluşmasına zemin hazırlayan en önemli unsurlardan birisini teşkil etmektedir. Çünkü akran zorbalığı olaylarının okulda ve sosyal çevrede sıklıkla yaşanması sonucu olarak ilkökul dördüncü sınıf öğrencileri bir şekilde akran zorbalığı rollerinin içerisinde kendilerini bulmuşlardır. Bu durumun bir sonucu olarak ta onların zihinsel şemalarında akran zorbalığına ait bilgiler oluşmuştur.

Literatürde yer alan çalışmalara bakıldığında; Pellegrini ve Long (2002) tarafından ortaya koyulan bir araştırmada ilkokuldan ortaokula geçiş döneminde zorbalık ve saldırganlık davranışlarında bir artışın olduğu görülmüştür (Akt., Bolden,2024). Öksüz, Çevik ve Kartal'ın (2012) yaptıkları bir çalışmada erkeklerin %65,8'i kızların ise %52,9'unun akran zorbalığı olaylarına karıştığını, zorbalığın erkek öğrenciler kadar kız öğrencilerde de yaygın olarak görüldüğü belirtilmektedir. Kısadal (2022) tarafından dördüncü sınıf öğrencileri ile yapılan bir araştırmada ise öğrencilerin %16,2'sinin zorba ve %15,7'sinin mağdur düzeyinde olduğu ifade edilmektedir. TIMSS 2023 verileri, TIMSS 2019 verileriyle kıyaslandığında katılımcı ülkeler ve ülkemizde akran zorbalığına katılan öğrencilerinin oranında bir artışın olduğu görülmektedir. Demircioğlu (2024) tarafından yapılan bir araştırmada ise ilkokul öğrencilerinin zorbalığa maruz kaldıklarını, dördüncü sınıf öğrencilerinde ise zorbalık davranışlarına maruz kalmada anlamlı bir artışın olduğu ifade edilmektedir. Araştırmaların sonuçları akran zorbalığının giderek arttığını göstermektedir. Bu yükseliş ile bu çalışmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun akran zorbalığına ait düşünce ve ifadelerinin oluşu arasında bir paralellik bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, akran zorbalığının ne olduğu hakkında farklı düşünce ve görüşleri yansıtan zihinsel şemalara sahip oldukları görülmektedir. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin %74,46'sı akran zorbalığını ifade ederken; çaresizlik yaratan, şiddetin bir aracı olan, saldırganlığı niteleyen, insan hayatına etkileyen bir engel oluşturan, can yakıcı bir duruma sebep veren ve olumsuz sonuçlar doğuran çirkin veya kötü olaylara ait kavramları kullanarak bu olguyu kavramsallaştırmışlardır. Bununla birlikte öğrencilerin belirttiği bu kavramlar alan yazında yer alan akran zorbalığı tanımlarının oluşmasına zemin hazırlayan kavramlardır. Tablo 2'de yer alan kavramlar ayrıca akran zorbalığı olaylarının sonuçları olan “çaresizlik, değersizlik, utanç, korku ve üzüntü gibi” duyguların yaşandığını veya yaşanacağını göstermektedir. Bu verilerde bize zorbalık yapanların mağdura, mağdur olanlarında birer zorbaya dönüşmeden önleyici tedbirlerin alınması gerektiğini göstermektedir. Öğrencilerin %5,34'ünün oluşturduğu metaforlar ise akran zorbalığının; sürekliliğini, güç eşitsizliğini, insan sağlığını etkileyen yönünü, hatalı davranış olduğunu vurgulayan kavramları içermektedir. Bu kavramlarda bize zorbalık olaylarının özelliklerinden olan güç eşitsizliği, süreklilik ve zarar verme ifadelerini çağrıştırmaktadır. Zorbalığı ilk olarak tanımlayan Olweus'un belirttiği süreklilik, güç dengesizliği ve kasıt özelliklerinin öğrencilerin oluşturduğu metaforlarda yer aldığı görülmektedir. Tablo 3 ve 4'te yer alan görsel metaforlar ise bize öğrencilerin düşüncelerindeki akran zorbalığının hayata yansımaları göstermektedir. Bu yansıma ise en çok sözel, fiziksel ve ilişkisel zorbalık türlerini kullanarak gerçekleşmiştir. Oluşturulan tüm kavramlar ve çizilen görsellere bakıldığında akran zorbalığının ciddi sonuçları olan sosyal bir sorun olduğu görülmektedir. Pişkin (2002), bazı araştırmacıların okul zorbalığının merkezine; ‘grup şiddetini’ bazı araştırmacıların ‘bireysel şiddeti’ ön plana çıkardıklarını bazıların ise ‘fiziksel saldırganlığı’ koyduklarını ilerleyen yıllarda ise okul zorbalığı tanımı daha genişletilerek “*alay etme, dalga geçme, taciz etme ve grup dışına itip yalnızlaştırma*” kavramlarının katıldığını belirtmektedir. Kutlu ve Karaca (2021) tarafından yapılan bir araştırmada ilkokul 3. ve 4. Sınıf öğrencileri akran zorbalığını; alay etmek, kavga etmek, zarar vermek, tehdit etmek, kötü ifadeler kullanma, kötü şeyler yapma, lakap takmak ve dövmek şeklinde ifade etmişlerdir.

İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin görüşlerine ve yaşanmışlıklarına göre akran zorbalığı türleri; sözel, fiziksel ve ilişkisel zorbalık şeklinde sınıflandırılmaktadır. Literatürde yer alan benzer çalışmalarda ilkokullarda yapılan akran zorbalığı davranışlarının fiziksel, sözel ve ilişkisel zorbalık davranış türleri olarak gerçekleştiği görülmektedir (Kutlu ve Hamiden Karaca,2021; Tekçe,2019; Türker,2012). Ayrıca Altuntaş ve Sulak (2022) tarafından yapılan “İlkokullarda Yaşanan Akran Zorbalığının Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi” adlı çalışmada ise eğitimcilerin sınıflarında en çok karşılaştıkları akran zorbalığı türleri; sözel, fiziksel ve diğer zorbalıklar şeklinde olmuştur. Mcdonald (2003) tarafından yapılan bir araştırmada; Sözel zorbalığın fiziksel zorbalıktan

daha yaygın gerçekleştiği sonucunu ortaya koymuş ve fiziksel zorbalıkların sözlü ve sözsüz zorbalığı göre daha az oran gerçekleşse de yaygın olarak görüldüğü sonucuna ulaşmıştır. Yapılan bu çalışmada elde edilen sonuçlar katılım sağlayan öğrencilerin zihinsel şemalarında en çok sözel zorbalık olaylarının yer edindiği göstermektedir. Ayrıca araştırmaya katılan okullarda öğrenim gören ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin diğer zorbalık türlerine (siber zorbalık, cinsel zorbalık vb.) ait herhangi bir düşünce ve görüşlerinin olduğunu ifade eden bir veriye bu çalışmada rastlanılmamıştır. Sideridis ve Alghamdi (2023) tarafından yapılan bir araştırmada ise ilkokullarda siber zorbalık düşük seviyede kalmıştır. Literatürde ilkokullar üzerinde yapılan çalışmalarda sözel zorbalık olayları en çok görülen zorbalık türü olup onu fiziksel ve ilişkisel zorbalık türleri izlemektedir (Eroğlu Demirhan, 2023; Demircioğlu,2024; TIMSS Türkiye Raporu,2023). Ayrıca araştırma yer alan görsel metaforlar incelendiğinde öğrencilerin akran zorbalığını ifade ederken yalnızca bir türünün üzerinde yoğunlaştıkları görülmektedir. Bu durum Öğrencilerin akran zorbalığının diğer türleri hakkında da bilgi sahibi olup olmadıkları hakkında kesin bir veri sağlamasa da onları en çok etkileyen ve zorlayan zorbalık olgusu hakkında net fikir vermiştir. Yapılan fiziksel zorbalıkların oranı sözel zorbalık olaylarına göre düşük düzeyde kalsa da öğrencilerin %25'inin fiziksel zorbalığa ait düşüncelerinin oluşuna ortam hazırlayan etkenlerin bilinmesi ve önleyici tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Okul zorbalığı; 'tekmeleme, tokat vurma, itme, çekme' gibi fiziksel eylemler ile 'sataşma, alay etme, dalga geçme, kızdırma, hoşla gitmeyen sözler söyleme, isim takma, küçük düşürücü sözler söyleme' gibi eylemler ile sözel 'söylenti çıkarıp yayma, dedikodu, arkadaş grubundan dışlama, yalnızlaştırma, tehdit ve terk etme' gibi eylemler ile ortaya çıkmaktadır (Hamurcu,2020; Pişkin ,2002). Tablo.3 ve Tablo.4' te sunulan veriler araştırmaya katılan ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin %85'inin zihinsel yapılarında var olan akran zorbalığı düşüncelerine ait davranışların sözel, fiziksel ve ilişkisel zorbalık alt temalarında gerçekleştiğini göstermektedir. Sözel zorbalık alt temasında; "dalga geçmek, bedensel özellikler ile alay edilmesi, tehdit, çirkin sözlerle hitap, zorla bir şey istemek, küfür etme, ailesinin durumu ile alay etme ve lakap takma"; fiziksel zorbalık alt temasında ise: "kavga etmek, vurmak, dövmek, ateşleyici ve patlayıcı silahlar ile saldırma, boğazını sıkma ve itilmek" şeklinde zihinsel şemaların da yer edindiği son olarak ilişkisel zorbalık bağlamında ise; " dışlanmak" eylemlerini içeren olguların olduğu görülmektedir.

Literatürde yapılan benzer çalışmalarda ilkokul öğrencileri arasından yapılan zorbalık davranışlarına; "kavga etmek, itilip kakılma, saç çekme, çöp kutusuna atma, sert cisimleri kafasına fırlatma, aşağılayıcı lakap takma, çirkin sözler söyleme, alay edilme, küfür etme, can acıtıcı hareketler yapma, yumruk atma, tekmeleme, dışlanma, dövülme, tehdit ve ailesinin çeşitli özellikleri ile dalga geçme" zorbalık davranışlarının yapıldığı görülmektedir (Kurt;2019; Mcdonald,2003, Türker, 2012). TIMSS 2023 Türkiye Raporu ayrıntılı bir şekilde incelendiğinde öğrencilerin akran zorbalığı türlerinin alt temasını oluşturan zorbalık davranışları şu şekilde ifade edilmektedir; "Hakkımda yalan söylendi", Benimle alay edildi veya bana lakap takıldı, Tehdit edildim, diğer öğrenciler beni oyun ve etkinliklerin dışında tuttu, Yapmak istemediğim şeyler yaptırıldı, Eşyam çalındı, bana ait olan şeylere bilerek zarar verildi, şiddete maruz kaldım." Eylemlerinin ilkokul dördüncü sınıflar da yaşandığı görülmektedir. Altuntaş ve Sulak (2022) ve Demircioğlu (2024) tarafından yapılan çalışmalarda ise İlkokul öğrencileri arasında yaşanan en yaygın zorbalık davranışları fiziksel zorbalık türünde: vurma, İtme, kavga etme, saç ve kulak çekme; sözel zorbalık bağlamında: alay etme-dalga geçme, lakap takma, kötü söz söyleme, tehdit etme; duygusal/ ilişkisel zorbalık türünde ise: oyunlara almama, etkinliklerden- gruptan dışlama ve küçük düşürme davranışlarının sıklıkla yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ayrıca Kutlu ve Hamiden Karaca'nın (2021) de yaptıkları "Akran Zorbalığı Farkındalık Eğitim Programının 3. ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Akran Zorbalığına Yönelik Görüşlerine Etkisinin

İncelenmesi” adlı çalışmada; orta sosyo – ekonomik grupta yer alan öğrencilerin görüşleri incelendiğinde öğrencilerin akran zorbalığı davranışlarını “kavga etmek, dövmek, dalga geçmek, alay etmek, kötü şeyler yapmak, kötü sözler söylemek ve tehdit etmek” Alt sosyo-ekonomik grupta ter alanlar ise “kavga etmek, dövmek, kötü şeyler, kötü sözler, küfür ve tehdit etmek, şiddet ve psikolojik baskı” şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Bu kavramlarda akran zorbalığının fiziksel, sözel ve duygusal/ilişkisel yönünü aynı zaman da ifade etmektedir. Literatürde yer alan bu çalışmaların sonuçları ile bu araştırmanın birinci alt problemini oluşturan sorunun sonuçları aynı zaman da bu çalışmaların ortak noktasıdır. Öte yandan akran zorbalığı davranış türlerinden olan “kavga etmek, vurmak ve dövmek” eylemlerinin erkeklerde çok yüksek çıkması beklenen bir durum iken kız öğrencilerinin algılarında ya da yaşanmışlıklarında görece yüksek oranda bulunması bu tarz davranışların kız öğrencilere arasında da kısmen fazlaca yaşandığının bir göstergesidir. Bu tarz davranışların öğrenciler üzerinde daha acımasız sonuçlar doğurabileceği ihtimali mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır.

İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Tablo,3 ve 4’ te yer alan bulguları incelendiğinde erkek öğrencilerin; sözel, fiziksel ve ilişkisel zorbalık davranış türlerini ifade ettiği; kız öğrencilerin ise sözel, ilişkisel ve fiziksel şiddet zorbalık türlerini temsil eden metaforlar kullandıkları görülmektedir. Bu metaforların oluşmasında en büyük etken ise öğrencilerin sosyal hayatta yaşadıkları veya gözlemledikleri olgulardır. Bu olguların oluşmasında ise cinsiyet faktörü önemli bir etkidir. Erkek öğrencilerin fiziksel özelliklerinden dolayı şiddet olaylarında daha çok yer bulmaları beklenen bir durum iken kız öğrencilerin fiziksel zorbalık türlerinde bulunma oranının %18,05 olması dikkat çekici bir problemin varlığına işaret etmektedir. Çünkü oluşturulan metaforlar öğrencilerin yaşanmışlıklarının da bir yansımasıdır. Günümüz de sosyal medya ve televizyonlar da yer alan haberlerde kız öğrenciler arasındaki zorbalık davranışı görüntülerinin varlığını da şiddet eylemleri oluşturmaktadır.

Jansen vd. (2012) ve Kuppens vd. (2008) tarafından yapılan araştırmalarda ilkökul çağındaki çocuklarda ilişkisel saldırganlığın erkek öğrencilere göre kız öğrencilerde daha fazla ilişkili olduğu, fiziksel zorbalık davranışlarının ise erkeklerde daha fazla yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. Burnukara ve Uçanok (2017) tarafından yapılan bir araştırmada ise zorbalık türleri değerlendirildiğinde; erkek öğrencilerin fiziksel zorbalığa, kız öğrencilerin ise ilişkisel zorbalığa daha fazla maruz kaldığına değinilmektedir. Öz (2007) tarafından yapılan bir araştırma çalışmasında ise; erkek öğrencilerin saldırganlık düzeyi kız öğrencilere göre daha yüksek çıkmıştır. Sideridis ve Alghamdi (2023) tarafından yapılan bir araştırmada akran zorbalığında cinsiyet faktörünün belirgin olduğunu fiziksel zorbalığın çoğunlukla erkekler tarafından yapıldığı, çoğu uyumsuz zorbalık profillerinin genel olarak erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 2’de yer alan sözel metaforlar incelendiğinde sözel, fiziksel ve ilişkisel zorbalık olaylarının sonuçlarının ortaya çıkaracağı etkilerin göz önünde bulundurulduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin fiziksel ve ilişkisel zorbalık tanımlamaları eşit seviyede iken, erkek öğrencilerin fiziksel zorbalık düşünceleri veya yaşanmışlıkları kız öğrencilere göre yüksek, ilişkisel zorbalık bağlamında ise düşüktür. Her iki grupta da yer alan sözel zorbalık davranışlarının fazlaca olması ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin sözel zorbalık tanımlarına ait izlenimlerinin veya yaşanan öykülerinin fazlaca olduğunu göstermektedir. İlişkisel zorbalık yaşanmışlıklarına bakıldığında ise kızlarda bu sayının erkeklere göre çok fazla olduğu görülmektedir. Bu durum ise literatürdeki kaynaklar bakımından da beklenen bir olgudur. Mutlu ve Yılmaz (2023) tarafından yapılan çalışmada kız öğrencilerin fiziksel ve sözel zorbalık puanları erkek öğrencilerden düşüktür. Bu araştırma ise bu sonucu fiziksel zorbalık bağlamında desteklerken sözel zorbalık bağlamında ise çok aşırı farklar olmamakla beraber desteklememektedir.

Özçelik (2019) tarafından yapılan bir çalışmada ise cinsiyetin akran zorbalığının seviyelerinin belirlenmesi üzerindeki etkisinin orta derecede olduğu belirlenmiştir.

Kız öğrencilerin fiziksel zorbalık olgularına ait ifadeleri erkek öğrencilere göre daha az sayıda bulunsa da özellikle kız öğrencilerin fiziksel zorbalık teması altında bulunan “kavga etmek, vurmak, dövmek” alt temasında %15,27 öğrencinin bulunması onlarda bu algıların nasıl oluştuğunun incelenmesi açısından önem arz etmektedir. Zihinsel yapılarında oluşan bu düşünce onların akran zorbalığı olaylarında bir şekilde bulduklarını da göstermektedir. Erkek öğrencilerin zihinsel şemalarında oluşan zorbalık davranışlarının çoğunluğunu; “kavga etmek, vurmak, dövmek, bedensel özelliği ile alay etmek, zorla bir şey istemek, tehdit, dalga geçmek” eylemleri oluştururken kız öğrencilerin tanımlarındaki zorbalık davranışlarını “dalga geçmek, bedensel özelliği ile alay edilmesi, tehdit, dışlamak kavga etmek, vurmak, dövmek, çirkin sözlerle hitap etmek” fiillerini oluşturduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerce ifade edilen ‘ailesinin durumu ile alay etme’ ve “zorla bir şey istemek” eylemleri kız öğrencilerin ifadelerinde rastlanılmamıştır. Akran zorbalığının son yıllarda giderek artması bu çalışmada kız ve erkek öğrencilerin akran zorbalığına ait görüşlerinin de yüksek olmasına zemin hazırlamıştır. Araştırmaya katılan okullar bağlamında da kız ve erkek öğrencilerin akran zorbalığı konusunda bilgilerinin yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum okullarda son yıllarda yaşanan akran zorbalığı olaylarındaki artışın bir yansıması olarak değerlendirilmektedir.

Literatürdeki benzer çalışmalar incelendiğinde; Balak (2017) tarafından yapılan bir çalışmada erkek ve kız öğrencilerinin “gücü kullanma, olumsuz yansıtma, başkalarını üzme, gücü kullanma” eylemine ilişkin algılarında erkek öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğu, Hoşgörür ve Orhan (2017) yaptıkları “Okulda Zorbalık ve Şiddetin Nedenleri ve Önlenmesinin Yönetimi” adlı çalışmada erkek öğrencilerin arasında kavga, kız öğrenciler arasından ise arkadaşını aşağılama, hem kız hem de erkek öğrenciler arasında ise itme kalkma eylemlerinin varlığı dikkat çekmektedir. Hamurcu (2020) tarafından yapılan bir araştırma da ise araştırmaya katılan öğrencilerin %12 kendisine vuran öğrencilerin kız öğrenci olduğunu %65’inin ise erkek öğrenci olduğunu belirtmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan her 3 öğrenciden biri kötü sözler işitme davranışıyla baş başa kaldığını belirtmiştir. Tekçe (2019) tarafından ilkökul üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri ile yapılan bir çalışmada öğrencilerin; zorbalık yapanlar, zorbalığa uğrayanlar, hem zorbalığa uğrayanlar hemde zorbalık yapanlar ve katılmayanlar grubunda yer aldığı ve cinsiyet bakımından ise erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla zorbalığa uğradığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatürdeki kaynaklarda ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin zorbalık olaylarında yer aldığını göstermektedir.

Devletlerce benimsenen politikalar ve erken dönemde uygulamaya koyulan önleyici programlar ile akran zorbalığının azaltılması, önlenmesi ve bir şekilde ortadan kaldırılması mümkündür (Taneri,2022). İlkokul dördüncü sınıfların yaşlarının büyümesi, akranlarına karşı kendilerinin varlığını kabul ettirme arzuları ve onları etkileyecek olumsuz rol ve model olan kişiler ile sosyal ilişki içerisinde olmaları beklenen bir durumdur (Demircioğlu,2024). Yaşça küçük olan çocuklar kendileri için rol model olan kişileri veya ebeveynlerini gözlemleyerek yeni davranışlar öğrenmektedir. Bu nedenle yetişkinlerin iyi birer rol model olması gerekmektedir. Ergün (2015) tarafından yapılan “Erken Ergenlerde Okul, Aile ve Demografik Değişkenlere Göre Akran Zorbalığının İncelenmesi” adlı çalışmada ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin akran zorbalığına maruz kalma oranı %39,21, akran zorbalığı gösterme oranı ise %32,03 olduğu bulgusuna ulaşılmış ve bu bulgular ışığında; Akran zorbalığı olaylarına maruz kalmanın ilköğretim sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık olduğu, bu farklılıkların dördüncü ve beşinci sınıflarda kendini gösterdiği en yüksek ortalamanın ise dördüncü sınıflara ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Zorbalık olguları okul ortamlarında akranlar arasında basit bir şekilde alay etmek veya şakacı bir şekilde sataşmak değil aksine zorbalık saldırgan bir davranıştır (Bell,2021). Zorbalık olayları çok fonksiyonlu ve karmaşık davranış örüntüleridir. Öğrencilerin bireysel özellikleri ve geçmiş yaşantıları farklıdır. Oluşan bu farklılıklar zorbalık olaylarında kurban veya zorba olma eğilimlerini etkileyebilmektedir (Mutlu Yılmaz,2023). Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde zorbalık tanımlarının temelinde zorbalığın devam edip etmeyeceği ya da önlenip önlenmeyeceğinin var olduğu görülmektedir. Çünkü yapılan bir eylem zorbalık olarak kabul edilip tanınmazsa kaçılmaz olarak artarak devam edecektir (Macdonald,2003).

Zorbalık olaylarının ana temasını ise zorbalığı yapan ile zorbalığa uğrayan arasındaki güç dengesizliği oluşturmaktadır. İlgili araştırmalar da gösteriyor ki literatürde ilkokullarda yaşanan akran zorbalığı olayları oldukça yaygın bir durumdur. İllkokullarda sergilenen zorbalık olaylarını önleyecek tedbirler mutlaka alınmalı, öğrencilerin ikili ilişkilerini geliştirecek sosyal etkinlikler sürekli düzenlenmelidir. Sözel ve ilişkisel zorbalık olaylarının tespiti diğer zorbalık türlerine göre daha zor olduğu için öğrencilerin empati kurma yeteneği mutlaka geliştirilmelidir. Çağımızın etkili okulları, içerisinde yaşadığı akran zorbalığını ortadan kaldırmak için zorbalık ile mücadele eden tüm yaklaşımların içeriğini iyi bilmeli ve bu yaklaşımları kendi okullarına mutlaka entegre etmelidir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda şu önerilerde bulunmaktadır:

Öneriler

- İçinde bulunduğumuz yüzyılda kalkınma ve ilerleme hedefleri ilk olarak okullardan başlanmalıdır. Okullarda oluşan veya oluşacak olan korku dili yerine sevgi dili hâkim kılınabilir.
- İllkokullarda Türkçe ve Hayat Bilgisi ders kitaplarında belirli periyodik aralıklar ile özellikle akran zorbalığında seyirci rolünde olan öğrencilerin zorbalığa uğrayan öğrencilerin yanında yer almasını sağlayacak metinler bulundurulabilir.
- İllkokul 3. Sınıftan itibaren rehberlik dersi zorunlu tutularak alanda uzman kişilerce verilebilir.
- Akran zorbalığını önlemede belirleyici rol üstlenen seyircileri konu alacak araştırmalar daha fazla yapılabilir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'nde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergede *Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler* başlığı altında açıklanan eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni

Bu araştırmayı gerçekleştirmek üzere, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Komisyonunun 08.10.2024 tarihli 14/43 sayılı kararı ile etik kurul izni alınmıştır.

Yazarların Katkı Oranı

Bu Makaleye 1. yazar %50, 2. yazar %50 oranında katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışmasına dair herhangi bir durum bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Altuntaş, Z. ve Sulak, S. E. (2022). İlkokullarda yaşanan akran zorbalığının sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 128-143. <https://doi.org/10.53629/sakaefd.1058580>
- Aslan, M., ve Polat, M. O. (2023). Tüm boyutlarıyla akranlar arası zorbalık. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 43-82.
- Atalay, A. (2010). *Akran zorbalığı gösterme ve akran zorbalığına maruz kalmanın cinsiyet, yaş, sosyoekonomik düzey, anne-baba tutumları, arkadaş ilişkileri ve benlik saygısı ile ilişkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dicle Üniversitesi.
- Ataman, M. (2024). *Eyvah, okuldan arıyorlar!* Kronik Kitap Yayınları.
- Balak, D. (2017). *İlkokul öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile akran zorbalığı ve okula aidiyet duyguları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299>
- Barik, E. (2020). *İlkokullarda akran zorbalığını önleme stratejileri ve karşılaşılan güçlülere ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Baş, G. (2024). *Ortaokul 5.-6.-7. sınıf öğrencilerinin, akran zorbalığı türlerine maruz kalma ve baş etme yollarının incelenmesi (Ayancık ilçesi örneği)*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sinop Üniversitesi.
- Bell, G. (2021). *Relationship between teachers' childhood bullying experiences and attitudes towards student bullying*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Arizona University.
- Benli, E. ve Özdemir, A. (2024). Okul psikolojik danışmanlarının akran zorbalığına ilişkin deneyimleri: nitel bir çalışma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* (61), 2436-2454. <https://doi.org/10.53444/deubefd.1474880>
- Bolden, F. D. (2024). *Teachers' perspectives on bullying behaviors among elementary and middle school students: a qualitative phenomenological study*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Northcentral University School of Psychology.
- Borg, M. G. (1999). The extent and nature of bullying among primary and secondary schoolchildren. *Educational Research*, 41(2),137-153. <https://www.um.edu.mt/library/oar/handle/123456789/94706>
- Burnukara, P. ve Uçanok, Z. (2012). İlk ve orta ergenlikte akran zorbalığı: gerçekleştiği yerler ve baş etme yolları. *Turkish Psychological Articles*, 15(29), 68-85.
- Clagon, A. E. (2020). *Teachers' perceptions on bullying and school bullying policy enforcement*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Amerika Birleşik Devletleri Walden University Criminal Justice.
- Çınkır, S. ve Kepenekçi, Y. K. (2003). Öğrenciler arası zorbalık. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (34),236-253.
- Çölmekçi, S. (2022). *Öğretmen perspektifinden akran zorbalığı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Demircioğlu, A. (2024). *İlkokul öğrencilerinde akran zorbalığının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uşak Üniversitesi.

- Dölek, N. (2002). *Öğrencilerde Zorbaca davranışların araştırılması ve bir önleyici program modeli*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dunsmuir, S., Dewey, J. ve Birch, S. (2022). *Akran zorbalığı*. Yener, N. (Çeviren) Kuraldışı Yayınları.
- Ergün, N. (2015). *Erken ergenlerde okul, aile ve demografik değişkenlere göre akran zorbalığının incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Eroğlu Demirhan, B. (2023). *Taşımali ve birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan ilkokullarda akran zorbalığı*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Gökler, R. (2009). *Okullarda akran zorbalığı Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi 6(2)*.
- Günaydın, B. (2023). *0-14 yaş arasındaki çocuklarda akran zorbalığı ve mizaç özellikleri ilişkisinde duygu düzenlemenin aracı rolü*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Arel Üniversitesi.
- Güven, S., Sabır, A. ve İbaçoğlu, T. (2023). Öğrencilerin kültür algılarının belirlenmesinde görsel metaforlar. *Ress Journal Route Educational & Social Science Journal, 10(3)*.
<http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3371>
- Güven, S., ve Dak, G. (2017). Öğretmen adaylarının kamu personel seçme sınavına (KPSS) ilişkin oluşturdukları görsel metaforlar. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama, 8(15)*, 2-16.
- Hamurcu, S. (2020). *İlkokul öğrencilerinde akran zorbalığı*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacı Bayram Veli Üniversitesi.
- Hamzah, A. A. (2023). *Predictives of bullying behavior among adolescents in saudi arabia: the role of self-esteem, emotional intelligence, and moral disengagement*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Andrews Üniversitesi College of Education and International Services.
- Hocaoğlu, N., ve Baysal, E. (2019). "Nicel Araştırma Modelleri-Desenleri". G. Ocak (ed.). İçinde *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi: Ankara.
- Hoşgörür, V., ve Orhan, A. (2017). Okulda Zorbalık ve Şiddetin Nedenleri ve Önlenmesinin Yönetimi (Muğla Merkez İlçe Örneği). *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 12(24)*, 859-880.
- İlhan Alper, S. (2008). *İlköğretimde zorbalık*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uludağ Üniversitesi.
- Jansen, PW, Verlinden, M., Berkel, A. Dv. ve diğerleri (2012). Prevalence of bullying and victimization among children in early elementary school: Do family and school neighbourhood socioeconomic status matter? *BMC Public Health 12*, 494. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-12-494>
- Johnson, V. E., Stanley, L. E. ve Troop-Gordon, W. (2024). Perceptions of teachers responses to children's peer victimization: agreement (and lack of agreement) among teachers and students. *Journal Of School Psychology*. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2024.101388>
- Karasar, N. (2019). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kısadal, G. (2022). *İlkokullarda akran zorbalığının yordayıcısı olarak hoşgörü değerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Koyama, E., Kant, T., Takata, A., Kennedy, J.L. ve Zai, C.C. (2024). Genetics of child aggression, a systematic review. *Transl Psikiyatri 14*, 252 (2024). <https://doi.org/10.1038/s41398-024-02870-7>
- Kuppens, S., Grietens, H., Onghena, P., Michiels, D. ve Subramanian, S. V. (2008). Individual and classroom variables associated with relational aggression in elementary-school aged children: a multilevel analysis. *Journal Of School Psychology, 46*, 639-660. Doi: 10.1016/j.jsp.2008.06.005
- Kurt, Z. (2019). *İlköğretim 3, 4 ve 5. sınıf öğrencilerinde akran zorbalığı ve sosyal beceri arasındaki ilişkiyi etkileyen ve bu ilişkiye eşlik eden faktörler ile birlikte incelenmesi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Işık Üniversitesi.
- Kutlu, M. ve Karaca, N.H. (2021). The analysis of grade teachers' views on peer bullying. *e- Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi, 9*, 621-641. doi:10.30900/kafkasegt.983537

- Macdonald, H. M. (2003). *Bullying culture in an elementary school*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Güney Afrika: Rand Afrikaans Johannesburg Üniversitesi
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2024). TIMSS 2023 Türkiye raporu. *Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü*.
- Mutlu Yılmaz, N. (2023). *İlkokulda akran zorbalığı ve okula bağlılık*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi.
- Nazir, T. (2020). *School bullying book*. Lambert.
- Ocak, G. (2019). Bilimsel araştırmalarda kullanılan veri toplama araçları. G. Ocak (Ed.), *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri içinde* (s. 218-268). Pegem Akademi.
- Olweus, D. A. (2010). Bullying in schools: facts and intervention. *Kriminalistik*.
- Öksüz, Y., Çevik, C., Kartal, A. (2012). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencileri Arasındaki Zorbalık Olaylarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi (Rize İli Örneği)*. *Journal of Turkish Studies*, 7(3), 1911-1934. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.3701>
- Öz, E. S. (2007). *İlköğretim 1. kademe 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi.
- Özçelik, H. (2019). *İlkokul öğrencilerinde algılanan öğretmen yakınlık davranışları ile okul doyumunu ve akran zorbalığı arasındaki ilişkilerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Özdiñer Arslan, S., ve Savaşer, S. (2009). Okulda Zorbalık. *Milli Eğitim Dergisi*, 39(184), 218-227.
- Öztuna, A. (2018). *Dokuzuncu ve onuncu sınıf öğrencilerinde akran zorbalığı göstermenin ve akran zorbalığına maruz kalmanın psikolojik belirtilerle ilişkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Pişkin, M. (2002). Okul Zorbalığı: Tanımı, Türleri, İlişkili Olduğu Faktörler ve Alınabilecek Önlemler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2(2), 531- 562.
- Sideridis, G. ve Alghamdi, M. H. (2023). Profiling experiences of bullying in the elementary school: the role of gender. *Children*, 10(4). <https://doi.org/10.3390/children10040610>
- Şahan, Ö. (2020). *Akran zorbalığı- arkadaşlık ilişkileri ve çatışmaları üzerine rehber*. Pozitif Yayınları.
- Taneri, P. O. (2022). A. bölüm akran zorbalığı ve zorbalık türleri. Ö. Y. Özbek ve P. O. Taneri (Ed.), *Bibliyoterapi kullanarak akran zorbalığı ile mücadele içinde* (s. 2-32). Anı Yayıncılık.
- Tekce, T. (2019). *İlkokul çocuklarında akran zorbalığı ve arkadaşlık niteliği arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- TUİK (2023, 03). *Türkiye çocuk araştırması, 2022*. Www. Google. Chrome.
- Türker, G. (2012). *İlköğretim öğretmenlerinin akran zorbalığına yönelik tutumlarını etkileyen faktörler*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Yavaş, S. (2018). *Son çocukluk döneminde (9-10 yaş) sorun çözme becerilerinin akran zorbalığına etkisinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Maltepe Üniversitesi.

Extended Abstract

Introduction

School is not only a place where children develop their cognitive skills; it is also a living space where they experience their social roles, establish relationships and develop a sense of belonging. However, this social environment may not always be shaped by positive experiences. Children may occasionally be subjected to exclusion, ridicule, physical or verbal attacks during their school lives, and such behaviors are defined as “peer bullying” in the literature. Bullying incidents, which frequently occur in schools and are becoming increasingly common, are a serious problem that affects not only the victim but also the bully and all of humanity. Although there is no universal definition of bullying, there are many definitions of bullying in the literature. Borg (1999) explains bullying as follows; if a student is repeatedly exposed to the negative behaviors of one or more students over time, they are becoming a victim. Olweus (2010) defined bullying as “causing harm” through intentional aggressive behaviors, occurring “repeatedly” over time and having an “imbalance of power” between the victim and the victim. Bullying incidents have actually been with us since human history, they somehow manifest themselves and become a widespread disease. Bullying began to attract serious attention in the 1970s and 1980s with the research conducted by Olweus in Scandinavian countries. In the following years, various studies on bullying were conducted in many countries. In order for an action to be considered bullying, it must have the characteristics of “unequal power”, “continuity” and “intentionality” (Pişkin, 2002). The fact that bullying incidents continue over and over again distinguishes it from other types of aggression (Dölek, 2002).

A large proportion of children are exposed to aggression by their peers and become the target of peer victimization through one or more of the following types of physical, verbal and relational bullying (Johnson et al., 2024). Violence between peers is first classified as direct and indirect bullying. Indirect bullying includes covert behaviors that are carried out without directly attacking the victim (Aslan and Polat, 2023). Indirect bullying is specifically designed to create situations that disturb the victims (Clagon, 2020). Direct Bullying includes overt attacks that directly target the victim (Atalay, 2010). Direct bullying is easily noticed and can create a sense of shame for the victims (Clagon, 2020). It is seen that it occurs under different headings according to the application methods (physical, verbal, sexual, relational and cyber).

In peer bullying incidents, there are victim, bully, bully/victim and bystander roles, and many people in schools or social life have memories of these roles (Kutlu and Hamiden Karaca, 2021). Victims are people who are exposed to bullying acts in bullying incidents. Bullies are people who bully individuals who are weaker than them (Pişkin, 2002). Bullying is thought of as a crime committed by an individual within the life cycle. Sometimes people who are victims and sometimes bullies are bullies/victims. (Nazir, 2020; Pişkin, 2002). In this process, there is a group we call bystanders. Although bullies act as if no one is around while they are doing their actions, they are being watched by someone. While bullying incidents are happening, they are people who watch the process without actively participating in this process (Öztuna, 2018). Bystander roles are very important in bullying incidents. Studies show that viewers are of vital importance in reducing bullying incidents. Raising awareness among viewers plays an important role in reducing bullying incidents. New strategies, research and programs aimed at preventing peer bullying, which has been present in our lives since

human history, will open the doors to a new world for victims of this bullying. TIMSS (2023) data show that peer bullying incidents are increasing among fourth-grade students both in the world and in our country.

Purpose

Bullying is not only a behavioral but also a perceptual phenomenon, knowing how children feel about this issue and how they evaluate it directly affects the success of preventive strategies. This study aims to understand the thoughts of 4th grade primary school students about peer bullying. This research, which is based on the voices of children, is not only an assessment of the situation but also an effort to make the vulnerabilities in school-based social relationships visible. The main purpose of this research is to examine in depth the thoughts and opinions of 4th grade primary school students about peer bullying.

Method

This research was designed with a qualitative research method and a phenomenological design was used as a method in line with the sub-problems of the research. Phenomenology was chosen because its main defining feature of the study is that it aims to find the essence or cornerstone of an experience. The data of this research was obtained using a questionnaire form consisting of two open-ended questions. The data source of the research consisted of fourth-grade primary school students in four state schools. A total of 130 students participated in the research. Content analysis, one of the methods used in qualitative studies, was used in the analysis of the data obtained as a result of the research.

Conclusion and Discussion

It was observed that 86% of the female students and 79% of the male students participating in the study had thoughts or experiences related to peer bullying in their mental schemas. 83% of all students had information about at least one type of peer bullying in their mental schemas. The high level of students' thoughts and opinions about peer bullying shows that they have somehow assumed peer bullying roles in social life or received training on this subject. Fourth grade primary school students have mental schemas reflecting different thoughts and opinions about what peer bullying is. While expressing peer bullying, 74.46% of the students conceptualized this phenomenon using concepts related to ugly or bad events that create helplessness, are a tool for violence, qualify aggression, create an obstacle affecting human life, cause a painful situation and have negative consequences. In addition, these concepts stated by the students are concepts that pave the way for the formation of peer bullying definitions in the literature. The continuity, power imbalance and intentionality characteristics stated by Olweus, who first defined bullying, are included in the metaphors created by the students. The verbal and visual metaphors created show that peer bullying is a social problem with serious consequences.

Male students highlighted metaphors representing verbal, physical and relational bullying types; female students highlighted metaphors representing verbal, relational and physical violence bullying types. The biggest factor in the formation of these metaphors is the events that students experience or observe in their social lives. Gender is an important factor in the formation of these events. While it is expected that male students will be more involved in violent incidents due to their physical characteristics, the fact that female students are 18.05% involved in physical bullying types indicates the existence of a remarkable problem. Because the metaphors created are also a reflection of the experiences of the students. Today, the presence of images of bullying behavior among female students in the news on social media and television is also constituted by violent acts. While female students'

definitions of physical and relational bullying are at equal levels, male students' thoughts or experiences of physical bullying are higher than female students and lower in the context of relational bullying. The high number of verbal bullying behaviors in both groups shows that fourth grade primary school students have many impressions or experience stories of verbal bullying. When we look at the relational bullying levels, it is seen that this number is higher in girls than in boys.